

ERDÉLYI GAZDA

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egyesület titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Külmagyar u. 27.)
czimzendők.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

MEGJELEN
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:

1871 egész évre:

Egyleti tagoknak 2 fr. —
Nem tagoknak 4 „ —

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kócsi Károly, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

Georgikai felolvasások.

I.

Mily befolyása van a vasútnak a mezei gazdaság fejlődésére?

Hogy a mezei gazdaság gyors és biztos fejlődésének minden országban egyik legfőbb tényezőjét képezik ma a helyes- vagyis az országos érdekek s a világ kereskedelem követelte irányban vezetett vasútnak: annak oly kézzelfogható példáit látjuk már hazánkban is, hogy szintén valami bűverőnek hajlandó az ember tulajdonítani azon változásokat, melyek alig pár év alatt is mutatkoznak az ily vasútnak szelte vidékeken.

Mintha a gőzmozdony, a haladás eme megtestesült szellemének, robogása költené fel az ily vidékek azideig szunynyadó erőit! Vagy tán a vas-síneken a nagy világból mint villany-folyam áramlik át az ily vidékekre azon izgalom, mely mindenkit tette ösztönöz? Vagy a vonatok sebes haladása önti az emberekbe is a haladási vágyat?

A valódi ok ismerete nélkül igen messze lehetne fűzni e találgatást, ám de minek folytassuk azt mi, s miért tulajdonítsuk mi ily erők behatásának ama meglepő eredményeket, midőn csak kissé élesebb szemekkel kell körültekintenünk, hogy meggyőződünk, miszerint: a vasútnak megnyitásával beálló általános tette-ébredés nem egyébnek, mint a gyorsabb, olcsóbb, s szabadabb forgalomnak a következménye, s az embereknek, kitartóbb munkára, karcjait a felélénkült forgalom folytán, a nagy világgal felveendő verseny — a létért való küzdelem — edzi meg.

És így a vasútnak a mezei gazdaság fejlődésére való befolyását fejtegetendő: tulajdonképpen nekünk is csupán az olcsóbb, gyorsabb, szabadabb s élénkebb forgalomnak a mezei gazdasági üzletre való befolyásáról kell szólnunk.

Tudjuk, hogy minden termény rendszeren

épen oly értékkel bírelőállítása, termelése helyén, mennyit annak piaci ára teszen, levonva ebből a termelési helytől a piaczig fizetendő szállítási költségeket; minek azután természetes kifolyása az, hogy p. o. a gabna-árak rendszeren annál alább állanak az egyes termelési helyeken, minél távolabb esnek ezek valamely piactól; úgyhogy fel lehet venni, miszerint a piactól oly távolra eső termelési helyeken, honnét a szállítási költségek épen annyira rugnak, a mennyit a piaci ár teszen: már gabonát eladásra nem is lehet termesztetni.

Mig tehát egyrészt a vasúton eszközölhető olcsóbb szállítás, eddig a piactól távolabb fekvő gazdaságoknak is piacot nyit azon terményekre is, melyekkel ez ideig, tengelyen szállítva a gazda a piacson meg nem jelenhetett, és így az olcsóbb szállítás szabadabbá teszi a gazda kezét a részben, hogy a vasútnak megnyitásával, ha arra egyébkint a talaj és egyéb viszonyok kedvezők, ilyenü termények előállításával is foglalkozhatik, s jövedelmét ily terményeknek a piaczra vitele által is szaporíthatja; addig másrészt viszont az által, mert az olcsóbb szállítás folytán többféle termények előállításával foglalkozhatik, egyszersmind biztosbá is lesz a birtok jövedelme; miután tapasztalati tény, hogy minden birtok jövedelmén annál előbb csorbát ejthet valamely esély, minél inkább arra van kényszerítve a helyzet s viszonyok által a gazda, hogy bevételét csak egy-két termény, vagy egy-két termelési ágra fektesse. P. o. egy cukor- vagy szeszgyár részére, ha tengelyen kell a szállítást eszközölni, csakis a közvetlen szomszéd birtokok képesek répat vagy burgonyát termesztetni, mig vasúton szállíthatva azt, más távolabbi birtokok is képesítvék eme terményeknek egy ily gyár részére való előállítására. S hogy a felvett példa mellett maradjunk: mig a vasút megnyitotta előtt bár mennyire kedvező volt is a nevezett termények egyikének vagy másikának termelésére a talaj, birtokának ebbeli kedvező helyzetét jövedelme emelésére fel nem használhatta a gazda, — addig a vasút megnyitásával piacot nyervén eme terményeknek

is, már csupán az által is tetemesen nagyobb jövedelmet képes előállítani.

A piaczhoz közelebb eső gazdaságoknak viszont a megócsult vasúti szállítás folytán, az eddig tengelyen szállított piaci termények után az által emelkedik jövedelmük, mert vasúton olcsóbb levén a szállítás, az eddig tengelyen történt szállítási költségeknek egyrésze haszonul marad a gazda zsebében, P. o. ha egy holdon termett gabonának a piacra való szállítása tengelyen 3 frt 20 krba jött, s vasúton szállítva már csak 1 frt 90 krba kerül, a holdankinti jövedelem-szaporodás ez esetben már csupán ez olcsóbb szállítás miatt 1 frt 30 krt tenne. Porter angol nemzetgazd. író „On the progress of nation“ című munkájában Angliát illetőleg, azt mondja: „hogy Angliának forgalma, ha az ma is a régi útra s régi eszközökre volna szorulva, háromszor annyiba kerülne, mint tényleg kerül, s kimutatja, hogy Angliának 1865-ben forgalma 108 millió font sterlingbe került volna, míg az tényleg ekkor 16 millió font sterlinget a személyszállításért, és 19 millió font sterlinget a teherszállításért, s így összesen csak 35 millió font sterlinget fizetett; ekként az újabb forgalmi eszközök használata által évenként 73 millió font sterlinget takarított meg más czélokra.“

Szükségesnek tartom azonban itt megjegyezni, hogy a vasúti olcsóbb szállítás roppant előnyösége, haszna: főleg a távolabbra s nagyobb tömegekben való szállításnál mutatkozik nagyobb arányokban, míg közelből történő s kisebb szállítványoknál a fel- és lerakási költségek magasága miatt alig áll az alantabb a tengelyen való szállításnál. Nagyobb tömegű szállítványoknál ellenben már ez esetben is igen tetemes a szállítási költségek apadása.

Tekintve pedig a mezei gazdasági üzletre a vasútak által elérhető gyorsabb és pontosabb szállítás behatását: első sorban azt látjuk, hogy P. o. míg tengelyen való szállítás mellett friss tejeladásra alapított tehenészetet csakis valamely piac legközelebbi szomszédságában fekvő birtokon lehet haszonnal felállítani, addig a vasúti szállítás által lehetségessé válik ez már a 10—12 mértföld távolra fekvő birtokokon is, miután a szállítás gyorsaságánál fogva a tej, ha eléggé lehűtetett meg nem savanyodik, s a vasúti vonatok szabályos járása mellett, azt rendeltetése helyére mindig annak idejében be is lehet szállítani.

Egyéb terményekre nézve a gyors szállítás előnyöségének feltüntetéseül elég legyen arra utalni, miszerint míg egyrészt a gyors szállításnál fogva az időszakonként egyes terményeknél, még a távolabbi piacokon felmerülő áremelkedéseket is azonnal hasznára képes fordítani a gazda, addig másrészt viszont a vasúti pontos, szabályos szállítás tekintve, teljes biztossággal lehet — természetesen a vasútak kellő felszerelése mellett — nagyobb távolságokból is bármily időszakban s bármily nagy szállítványokra szerződéseket kötni s azokat, kellő előre gondoskodás mellett, meg is tartani. Míg oly vidéken, hol vasút nincs s főleg hazánkban, hol még az országúton való közlekedés is — ezek nagyrészt hanyag gondozása miatt — nem egyszer a rendkívüli esélyeket nem is számítva, csupán a hosszabb esőzések folytán megakad: maga ezen egyetlen körülmény elég arra, hogy elriassa valamely vidékről a

kereskedőt, ki a szállítás bizonytalansága miatt nem léven biztosítva, hogy az ily vidékeken beszerzendő áru-készletével a forgalomban a kedvező alkalmat felhasználhatja, még magasabb árak mellett is inkább oly vidékeket keres fel, hol e részben a vasúti szállítás által biztosítva van; vagy csak oly árakon hajlandó amott a bevásárlásra, hogy befektetett tőkét emellett minden esély ellen biztosítsa; de az ily árakért aztán nem igen van oka a gazdának kálapot emelni.

A mennyiben pedig az elsorolt előnyös vasúti szállítások a távolabbi piacokat is feltárják a gazdasági termények előtt, és épen ezen oknál fogva nem vagyunk kénytelenek többé csupán belfogyasztásra termelni: szabadabb kezet nyer a gazda a részben is, hogy ha különben az elárúsítás biztos s e mellett a viszonyok s a birtok talajának minősége megengedik, a vasút megnyitásával oly termények előállításába is belé bocsátkozhatik, melyeknek csak a külföldi piacokon van keletük; valamint kiterjeszkedhetik oly terményekre is, melyek addig a tengelyen való szállítást ki nem állották. Így P. o. főleg a vasúti forgalom következménye az, hogy a szőlő-idegy alatt Nagy-Maros és Szent-Endre vidékéről naponta több száz mázsa szőlő szállítatik az éjszakai tartományokba egész Szent-Pétervárig; valamint az fejtette ki annyira Kecskemét és Nagy-Kőrös gyümölcskereskedését is, miszerint 1867-ben Kecskemét csupán kajszibarackból 300,000 frtot vett be, s július, augusztus és szeptemberben egyéb gyümölcsöt 80,000 mázsat küldött Bécs, Prága, Berlin, Varsó, Szent-Pétervár s más éjszakai városokba, míg Nagy-Kőrös ugyanazon évben szintén a nevezett városokba csupán spanyol-meggyet 18,000 mázsat, és friss ugorkát 33,000 mázsat szállított tova. *)

Nem különben képesíti a vasúti előnyös szállítás a gazdát arra is, hogy a helyett, miszerint eddig a szállítással járó veszélyek miatt kevésbé értékes terményekkel csak a közelebbi piacot látogatta, a vasút megnyitásával értékeőbb terményt állítson elő, de azzal azután az ily árukra nézve kedvezőbb nagyobb piacokat keresse fel; P. o. a vasút megnyitásával, az addig csak feljavított, félhízott marhának a közelebbi olcsóbb piacokra való előállítása helyett drágább, nagyobb marhának a távolabbi nagyobb s drágább piacok számára való teljes felhizalásával foglalkozhatik. Vagy az addig csak kis mérvben üzött hizalást, ha arra a birtok viszonyai különben kedvezők a vasút megnyitásával mindinkább kiterjesztheti; vagy ha még addig hizalással egy általában nem foglalkozott, ezen termelési ág felvétele által is szaporíthatja birtokának jövedelmét. Végre csak a vasútak megnyitásával lett annyira megkönnyítve, a nemesebb tenyészállatoknak tisztán tenyésztés vagy keresztezési czélból a távolabbi vidékek sőt távolabbi országokból beszerzése is, hogy ennek előnyeit kisebb gazdaságok is képesek legyenek felhasználni; mi hogy mily nagy mérvben van hivatva, a maga helyén alkalmazva, emelni az egyes birtokok jövedelmét: az már hazánkban is eléggé ismeretes.

*) Lukácsi Sándor Emlékirata a gyümölcs-, kert. ipar és be-fásítás érdekében 1870.

Az eddigiekben a vasútnak csupán a jövedelem emelésére való közvetlen behatása lévén felemlítve, tekintsük már most azoknak közvetett vagy is a kiadások kevesbedése, alább szállítása s így olcsóbb bevásárlás előidézése általi jótékony hatását.

E részben azt látjuk, miszerint míg egyrészt a gazda az olcsóbb vasúti szállításhoz fogva olcsóbban képes a gazdaság-vitelhez szükséges anyagokat, só, olaj, vas, satb. beszerezni—s olcsóbban jut az újabb időben oly nagy fontosságot nyert különféle gazdasági gépekhez is, — addig más részről csak a vasútnak megnyitásával fejlődhetnek ki s virágozhatnak fel oly vidékeken, hol addig sem helyben, sem közelben elegendő tüzelő fa, vagy kőszén nem volt, a mezei gazdasági terén annyira fontos gazdasági iparüzletek; melyek felvirágoztatásának okvetlenül egyik fő tényezőjé a tüzelő anyag olcsó beszerzése képezi, mi csak is a kőszénnek vasúton eszközölt olcsó szállítása folytán érhető el.

Igaz, hogy az által, miszerint a szállítás megolcsult sokkal nagyobb vidék gazdái jelenhetnek meg az addig csak kisebb, szerényebb forgalmu piacon, s így a verseny erősebb lévén, rendes körülmények között, bizonyos mérvig a terményárak alább szállanak; azonban habár a vasútnak jótékony hatása ily módon a fogyasztóra is kiterjed: a termelőnek sem lehet az ellen panasza, mert hiszen többé a szállítási költségek nem emésztvén fel annyit a termények piaci árából, mennyit az az előtti tengelyeni szállítás felemésztett, még a némileg alább szállott árak mellett is rendesen többet kap terményeiért, mint sem az előtt kapott. De más oldalról még a verseny azért is jótékonyan fejlesztőleg hat a mezei gazdaságra, mert a gazdának, azon kell törekednie, hogy minél jobb minőségű terménnyel jelenjen meg a piacon, miután a szállítási költségek a rosszabb s jobb minőségű termények árát egyenlőn terhelvén, természetesen a rosszabb minőségű termények alantabbi árából, hason menynységű szállítási költségek levonása után, kevesebb marad meg.

A vasútnak tehát nem csak közvetlen, de közvetve is behatnak a birtokok jövedelmének emelésére, s a jövedelem nagysága határozván első sorban a föld értéke fölött, természetes: miszerint a vasútnak megnyitásával a birtokok értékének emelkedése sem maradhat el, s ha hazánkban e részben oly pontos feljegyzések történtek volna, mint más országokban, okvetlen biztos számokkal is ki lehetne mutatni, miszerint a vasútnak megnyitásával a legtöbb vidéken 50—100%-val is emelkedett a birtokok értéke, s hasonló arányban emelkedtek a bérlet árak is.

Angliát illetőleg ugyancsak Porter fent idézett munkájában felhozza, miszerint a Whitby vasút megnyitásával a bérösszeg per acre 15 shillingtől 22 sh.-re hágott vagy is közel 50%-val emelkedett.

Habár a vasútnak építése alkalmával, főleg gyéresebb népességű vidékeken, az előbbinél magasabb napszám nyomasztólóg hat is egy időre a gazdaságokra, és sok gazdának erős küzdelmet kell kiállani e miatt; s habár a napszám csak ritka esetben száll többé az előbbi színvonalra alá: a gazdák azon körülményben, miszerint a vasútnak megnyitásával nemesak a termény árak emelkednek, hanem emelkedik ezzel egyszersmind azután, még pedig teteme-

sen a birtok értéke, ára is — elég erőt merithetnek a küzdelem felvételére, s az abban való kitartásra és pedig annál inkább, mivel a vasúti építkezések megindultával beköszöntő napszám-drágaságot a vasútnak megnyitásával, legalább részben ismét éppen a vasút által képes a gazda orvosolni; a munkás kezét oly tetemes részben pótló, mindennemű gazdasági gépek olcsóbb s könnyebb megszerezhetése által, valamint az által is: miszerint a vasútnak megnyitásával egyszersmind képesítve van a gazda a szükséges kézi-munkaerőt, még a távolabbi népesebb vidékekről is, az e részben hiányt szenvedő vidékekre gyorsan és olcsón oda szállítani.

Hogy azonban a vasútnak hatása a mezei gazdaság fejlődésére nem azonnal s nem teljes mérvben nyilvánul s nem minden gazda használja, s használhatja fel annak valamennyi a mezei gazdaság fejlesztését tárgyozó kedvezményeit: az természetes. Eme fejlődés ugyan is csak lépésről-lépésre haladhat előre, a szerint a mint napról-napra több s több gazda találja magát belé a vasúti forgalom által előidézett új helyzet s viszonyokba, s minél több gazda ismeri fel az addigi üzlet-vitelben a megváltozott viszonyok által követelt változtatások szükségét, elkerülhetlenségét; a miből azután ismét önként következik, miszerint eme fejlődés a vasút megnyitásával annál gyorsabban fog előre haladni, s egyszersmind annál okszerűbb, s egészségesebb leend, minél több oly gazda van az illető vidéken, ki egyszer az új helyzet s viszonyok követelte átalakításokat felismerve: azokat a szükséges üzleti ismeretek s a megkívántató anyagi eszközök birtokában, üzletében keresztül is képes vinni.

Hogy azonban a vaspályák a mezei gazdaság fejlődésére valóban oly kedvezőleg hassanak, miként már elősoroltuk: azoknak az országos érdekek és világ kereskedelem követelte irányban kell vezetve lenni, és minél alantabbi szállítási díjakat szedni; miért is: míg egy részről soha sem volna szabad azok irányánál egyesek érdekeire tekinteni, — miután annak, ha valamely vonal téves irányban vezetetik, nem csak azon rossz következése lehet, hogy hosszú időn át ki nem fizeti magát, hanem a főbb vonaloknál még az is, miszerint ha a világ-forgalom egyszer más irányt vesz, az az országra nézve többnyire örökre veszve van, — addig másrésztől viszont kötelessége az államnak az engedélyek adásánál kikötni magának a díjak megállapítására való befolyhatást, hogy ezek zsarolássá ne fajuljanak, s azok által főleg a kivitelre fontossággal bíró termények kiszállítása lehetlenné ne tétessék, a társulatok által.

Hogy mily jótékonyan hat a mezei gazdaságra nézve bár mily csekély díj alább szállítás is, éppen a nyers termények súlyánál nagy tömegénél fogva, s kivált a távolabbi szállításoknál, e részben Ditz „A magyar mezei gazdaság“ czimű munkájában a következő számítást közli. Szegedtől Salzburgig, vagy is az állam határáig 103 1/2 mérföld a távolság, s ha a vasúti szállítási díj a fenálló 1.00 kr helyett 0.80 krra szállítatnék teljes rakmányoknál: ez esetben Szegedről a gabonát már 21 krral olcsóbban lehetne az állam határára szállítani. Már most ebből 9 krt számítva a fogyasztók számára s 12 krt a termesztő részére, ha

átlagban egy hold után csak $8\frac{1}{2}$ mérő gabonát számítunk, a tisztajövedelem szaporodása már ezen csekély leszállítás által 1 ft lesz holdjától, mely összeget $6\frac{0}{10}$ tőkésítve, kijön vagy a talaj értéke ez által holdanként $16\frac{2}{3}$ fttal emelkednék.

Ha már most végre — ismervé, hogy mily hatalmas lendületet nyer a mezei gazdaság az ipar- és kereskedelem fejlődése által — azt látjuk, miszerint a vasútak által az ipar és kereskedelem bilincseiből mind inkább felszabadul s lehetővé van téve, hogy tevékenységét oda fordítsa, hol arra a legelőnyösebb alkalom nyílik, s leghálásb tér mutatkozik; továbbá, hogy a javak és eszmék kicserélésének előmozdítása által mennyire fejlesztik a vasútak a munkafelosztás minden téren való terjedését, s mily nagy mennyiségű oly javak hozatnak általok forgalomba, melyek az előtt alig vagy csak kis körben használtathattak; végre hogy mily nagy mérvben fokozzák a vasútak a személyszállítás gyorsasága által az emberek gondolkozását, s tevékenységét is: elkell ismernünk, miszerint az újabb korban alig van egyetlen jelenség is, mely az emberek gondolkozását, s tevékenységét illetőleg, oly beható változásokat hozott volna létre, s a haladásnak oly hatalmas tényezője lett volna, mint a vasútak, s így azokat a jelen kor nemzet-gazdasági életében, az emberiség jólléte előmozdításának legfőbb, leghatalmasabb tényezői közé kell soroznunk.

Kodolányi Antal.

Eszmecsere a gyümölcstárlatok felett.

Nem egykönnyen emlékezem, hogy hazai gyümölcsészetünk előmozdítása érdekében anynyira lelkemből merített indítványt olvastam vagy hallottam volna, mint Bereczki Máté urnak az „Erdélyi Gazda“ folyó évi 1-ső számában megjelent s a gyümölcstárlatok életbeléptetését célzó javaslatát, mert már akkor is ugyanazon eszme lebegett előttem, midőn a „Kertész Gazda“ ez évi 3-dik számában a debreczeni és pesti gazdaszszonyok múlt évi kiállításainak részletes ismertetését sürgettem; ugyanazért Bereczki Máté ur indítványát nem csak egész terjedelmében és részleteiben pártolom, hanem életbeléptetéséhez is minden tölem kitelhető szellemi s anyagi segélylyel hozzájárulni késznek nyilatkozom; és e sorok fölvetelét is kérni csak azért bátorodom, hogy az indítványba hozott gyümölcstárlatok eszméjéhez még egy pótvajaslattal járuljak, mely a mellett, hogy igen sokba nem kerülne, igen alkalmas lenne arra, hogy nem csak egy ily tárlat belértékét tetemesen növelné, hanem az attól várt eredményeket is nagy mértékben siettetné.

Ugyanis tudva levő dolog, hogy a külföld, gyümölcsésisme tekintetében, nagyon messze áll előttünk; de tudva levő dolog az is, hogy az több oly intézet és szakértő férfival dicsekedik, kik a mellett, hogy jelentékeny gyümölcs-gyűjteménnyel bírnak, a gyümölcsészetet nem nyerészkedés, hanem kizárólag az ügy terjesztése szempontjából üzik; ezen intézetek és férfiak tehát, ha az iránt kellőleg megkerestetnének, csupán a becsomagolás és szállítás költségeinek megtérítése mellett, valószínűleg igen szívesen meg-

tennék azt, hogy az eper- vagy cseresznye-érés kezdetétől egész a legkésőbb ősziig, időközönként, néhány példányt mindazon gyümölcsfajokból küldenének, melyeket ők bármi oknál fogva különös figyelemre, nagyobb terjesztésre vagy kísérletre érdemesnek tartanának; azon fajoknál, melyeknek tudományos leírására még talán hivatkozni nem lehetne, leírását is közölnék; mi pedig azokat tárlataink egy külön osztályában, saját termésünktől külön rendeznők.

Ezen küldeményeknek, ha épen érkeznének meg, nem csak azon eléggé sokra nem becsülhető haszna lenne, hogy ismereteinket a gyümölcsésisme terén sokkal gyorsabban és biztosabban tisztázhatnók, mint a legjobb rajzok és leírások segédelmével, hanem még amaz eltérések tanulmányozásában is végzetlen szolgálatot tennének, melyeket a gyümölcs színére, alakjára, ízére és nagyságára a táj, az éghajlat, a talaj és művelés gyakorolnak. Csakhogy az ily küldemények becsét illetőleg rendkívül sok függne azon személy vagy intézet megválasztásától, kihez vagy melyhez a szóban forgó célból fordulnánk, már csak azért is: mert mihelyt egyszer a küldemény megválasztása vagy megjelölése szolgálja vagy cseléd kezén menne keresztül, meglehet ugyan hogy azok célunknak megfelelnek, de az is lehet, hogy többet ártanának mint használnának.

És már most éppen ezen megbízhatóság szempontjából volnék én bátor különösen Oberdick superintendens és Ladé főconsul személyeikre figyelmeztetni Németországban,*) kik közül az első meggyőződve levén arról, hogy a gyümölcsészet tudományos megállapításának első betűje az elnevezések tisztázásában áll, egy áldozatot és fáradságot nem ismerő hosszú életet szentelt ezen ügynek; az utóbbi pedig egy tekintélyes vagyon fölöslegét fordította ugyan ezen célra és roppant kiadások árán gyümölcstárlatok felett egy oly eszményt valósított, mely alig ha már most is első helyen nem áll Európában, és rövid időn bizonyosan Mekkáját képezendi mindazon gyümölcsészesnek, ki a hasznost a széppel, a jövedelmezőt a külsin ajánlatosságával egyesítve akarja látni.

Végül tapasztalván azt, hogy legelőnyösebb indítványaink azért szenvednek hajótörést, mert azokat erőnkön meghaladó nagyszerűségben akarjuk valósítani: ajánlani bátorokodnám, hogy egyelőre azt szerény helyiségben s egyszerű kiállítással iparkodjunk életbeléptetni; mert a kit az eszme érdekel, az bizonyosan a szerény külsőben is megtalálhatja a kellő tanúságot; a kit pedig az nem érdekel, annak hasztalan fognánk palotát építeni. Elvégre még alkalmasint a kormány sem hagyná segély-kérelmünket figyelem nélkül, főképp ha meggyőződnék róla, hogy az eszme iránti érdeklődés megvan és segédmezése által valóban érzett szükségét pótol. Kolozsvárt 1871 január 20.

Villási Pál.

A „Transylvania“ és Grégoire.

A Transylvania-körtve a közelebbi évtized egyik jeles újdonsága. Alig tíz éve, hogy az ünnepélyes kereszttséget felvette, s már is téves nézetek keringenek föléle. Magán

*) Oberdick lakhelye Hannover, Ladé főconsulát a Rajna mellett.

levelekben, társas körökben, sőt a sajtóban úgy kezdik emlegetni, mint erdélyi válfajt. Ez tévedés; hiúságból, önzésből, vagy akaratlanul, az mindegy. Tévedések legkönnyebben helyreigazíthatók, míg meg nem gyökereztek. Birtokában lévén azon adatoknak, melyek ezen körtvefaj eredetére s keresztségi körülményeire világot vetnek: hivatva érzem magamat a valódi tényállás felderítése által gátot vetni a tévedés tovább-terjedésének. Kissé meszsze kezdem; de csak így lesz, különben rövidre mért, cikkem teljeseen érthető.

Hat évi megfeszített iparkodása után érte el az erdélyi gazdasági-egylet, hogy 1860-ban titkárának önálló s független állást biztosíthatott. Addig a titkár felette csekély díjjért, inkább hazafiságból, s a fiatal egylet iránti szeretetből hordozta a hivatali terheket. Természetes, hogy csakis más rendes kötelességtől fenmaradt idejüket ajánlathatták fel ezek az egyletnek. Azonban a hazafiak buzgó-sága által csak hamar nagykorúságra nőtt egylet érdeke kívánta, hogy külön és egész ember felett rendelkezék, kinek ereje, akarata, s egész tevékenysége az egylet ügyeinek legyen szentelve. Az akkori viszonyokhoz mérve tehát jó fizetéssel látta el az újból választott titkárt, ki szerencsére éppen szakfőúr, gazdasági tanfolyamot s jogot végzett egyén volt, s e felett egy főúri ház növényeivel három évig utazott külföldön; egyetemeket látogathatott, s azokon, előre sejtve mintegy a reá várakozó hivatást, a gazdaságban nagy szerepet vivő természeti tudományokat is tanulmánya tárgyává tette. Ilyen előkészülettel dicsekhető titkárral sem elégedtek meg a gazdasági-egylet azon időbeli vezérférfiai, hanem megkivánták, hogy gyakorlati ismereteinek bővítése végett 6—8 hónapot Lukásnál Reutlingenben, Stöckhartnál Poroszhonban töltsön, a kitűzött idő legnagyobb részét pedig fordítsa Belgiumnak a kertészet magaslatáig emelkedett mezőgazdasága, s egyszersmind gyümölcsipara tanulmányozására.

Utjára kelve az új titkár: mikép oldá meg feladatát; minő párhuzamokat vonhatott jelesen Belgium és Erdély mezőgazdasága s kertipara közt; mikép állhatta ki az összehasonlítás próbáját hazánk ama Belgiummal, mely nagyítás nélkül elmondhatjuk, hogy ipara, kulturája és gazdagsága által több száz évvel áll hazánk előtt? mind ez nem tartozik ide. Elég az, hogy a Belgiumban töltött 4 hónap alatt váltogatva Brüsszelben és Jodoigneban ütötte fel tanyáját, s innen intézte kirándulásait az akkor még nagy hírben álló Van-Mons társulat, Bivort, Esperen stb. világhírű kertészetei megismerésére. Brüsszelben de Jonghe műkertészete, Jodoigneban Grégoire mivelt egyénisége, s szeretetre méltó családja kötötték le; kivált az utóbbinál lett otthonos, kinek számos tagból álló családja, atyjok nyomán indulva, fiuk és nők, belga szójárás szerént mint „amateurok“ műkedvelők, alapon begyakorlott pomológok voltak.

Grégoire dús gazdag gyárbirtokos, fiatal korától fogva foglalkozott üres óráiban a Van-Mons-féle magonczozási elmélet alapján, új válfajok előállításával. Azon iskola hívének vallván magát, mely egyetlen ismereti- vagy iparágban való buvázkodás által, napjainkban megmérhetlen haladási vívmányokat mutat fel, tudomány, ipar és gazdaság

mezején; nem ölelte fel a gyümölcsészet egész, már nagyra nőtt provinciáját, hanem kiválasztotta a körtveszakot; ennek tanulmányozását tűzte célul, s hogy ezen szakot a lehető legtökéletesebb, a legkényesebb izlést is kielégítő új fajokkal gazdagítsa. 1860-ig már 47, napjainkban pedig 70-en felül való jónál-jobb körtvét bocsátott forgalomba.

Nagy kiterjedésű kertjeiben ezrei diszlenek a körtve-magonczoknak, azon fatumszerű ítélet lebegvén felettök: aut Caesar, aut nihil! tökéletes vagy semmi! Belgiumban a magonczozók nem egyéni izlés, előszeretet (példátlan eset a reáfogás, mint nálunk némely gondatlan termelő teszi) után bocsátják világgá ujdonságaikat. A Brüsszelben székelő királyi pomológiai társulat ítélete alá bocsátja hozzászas és türelmes fíradozásai után nyert ujdonságát az értelmes belga pomológ, s csak is akkor adja át a forgalomnak, ha ez a „placet“ pecsétjét reáütötte; ellenkező esetben irgalom nélkül kitoröltetik az élők sorából.

A fönnebb említett év, éppen azon napjaiban, mikor az egylet titkára a Grégoire vendégszeretetét s barátságát élvezte — szerencsés is volt azzal mind végig dicsekhetni! — fogadott el a központi társulat, mint — omni numero perfectumokat — minden tekintetben tökéleteset, nehányat a Grégoire legfrissebb ujdonságaiból. Barátjának nevezett vendégének nevére szerette volna egyik ujdonságát keresztelni, neve alatt kibocsátni, s iktatni a társulat pomológiai albumába. A vendég vonakodott elfogadni a megtiszteltetést; akkorra kívánta halasztatni, mikor azt meg fogja érdemelni, de kérte, hogy a neki szánt megtiszteltetést ruházza át kedves hazájára, a szép, a gyümölcsstermő Erdélyre. Grégoire kezet szorított, s az új szülött azonnal Transylvanienne nevet kapott. Imé! ez a Transylvania körtve eredete!

Később egykori vendége halálának hírére Souvenir Jean Nagy (Nagy János emléke) ujdonságával kívánta annak emlékét fentartani, kit szeretett; sőt Veress Ferencz buzgó ügytársunkat s e sorok íróját is megtisztelte nevékre keresztelt két új körtve válfajával, melyekből névtelenül 1868-ban tartott kolozsvári tárlatunkra előre mutatvány-példányokat küldött volt.

Grégoire patriarchalis egyszerűségét jellemzi azon felfogás is, melyet új szülöttei megnevezésénél követni szokott. Névlajstromában nincs nyoma, mint sok más termelőnél, kicsinált számításnak, vagy kegyvadászatnak; élő tükre az a lelkében gyökerező családias szeretetnek, válogatott barátok iránti rokonszenvnek, s vallásos érzelmeinek. Minden újból nyert fajával szerény emléket emel azoknak, kiket szeret s szívéhez közel állanak. A ki Grégoire körtve-csoportját bírja és ismeri, az ismeri szélesen kiterjedt családjának egyes tagjait, ismeri barátjainak díszes koszorúját. Szép volt tőle, hogy Erdély hazánkat is befoglalta Transylvaniájával ezen koszoruba.

Sajátságos, vagy jobban mondva természetes, mert hiszen a természet, szépség, és bájak kiosztásában virágnál, gyümölcsnél és nőknél mintha rokonságukra célozna, csaknem egyenlően pazar mértéket használt! — sajátságos mondom, hogy Grégoire családjának nőtagjai, férjesült nők és hajadonok különbség nélkül virág- és gyümölcskedvelők; nem csak alapos ismeretekkel bírnak e szakban, hanem

öreg atyjoknak fogalmazói, kinek nevében szélesen kiterjedt levelezéseket folytatnak, nőknél tapasztalható finom felfogással, sok elmeéllé, s oly irmodorral, mely oskolázott férfiaknak is becsületére válnék. Izlés dolgában azonban, talán mert nehéz a természetet megtagadni, ujságvágyók, válogatósok. A nevek alatt megjelent fajokkal bé nem érven, az újabb nyereseményekből is részt követeltek. Ezen ártatlan vágyakodás büntetése vagy jutalmául az öreg téli, késő érésű fajokkal örvendeztette meg a leányokat, s így állottak elé az új Fulvia, új Iris, és új Aglae remekjei a téli vajoncoknak; a szép kisaszszonyok őszi és téli mezben. kettős kiadásban. — Legyen szabad zárjel alatt felemlíteni, hogy Erdély szinte dicsekedik tanult pomolognőkkel egy főrangú család bájos hölgyeiben, kiket, kegyes engedélyök reményében, lesz szerencsém nem sokára megismertetni olvasóinkkal.

Grégoire szivességéből, az utóbbi két év ujdonságai kivételével, egész körtvecsoportját bírja, a gazd. egyesület, anyafákban, és azokról nemesített csemetékben; meg vannak nálam is anyafákban, öregebb ifjabb példányokban; a legújabbak birhatása végett, megtörtént a kellő intézkedés Neve oly ajánló levélle lett, mely előtt magától kinyilik az ember erszénye, mihelyt egy ujdonsággal lepi meg a pomolog világot.

Sem a Grégoire, sem akármely oskolából kikerült körtve-ujdonságot, az 1870-ben tapasztalt minősége után, megítélni nem lehet. A múlt év minden nemesebb gyümölcsöt megrontott. A körte keveset, sok helyen éppen nem termett. A Grégoire-féle körték nálunk termékenységgel is kitűnnek; ha tehát nem termett más körte, hozott kevés gyümölcsöt a Grégoir-féle ültetvény néhány válfaja, de meglátszott rajtuk, hogy az év folytán több vizet kaptak mint napot, s többet a hideg nedves légből, mint jótékony melegből. Egy sem volt tökéletes, lett légyen ó vagy új. Grégoire vagy más oskola neveltje. Némely fajra éppen nem lehetett ráismerni, anynyira ki volt a mostoha időjárás által sajátságából forgatva.

Igazi jó gyümölcsöt csakis két nyári faj hozott a Grégoire-okból, u. m. az úgynevezett Des Hons mechelni érsek, és la bonne Thérèse. Itéletem szerint alig közelíti meg csak egy is az eddig ismeretes nyári vajoncok közül. Ősziékből tökéletes kettő volt, a Louis Grégoire és új Zephirine. Sok kívánni valót hagyott fenn a Philippe Delfosse, melyet kedves emlékü regényírónk b. Jósika Miklós Brüsszelben lakása alatt, az éppen nála mulató rokonával gróf Lázár Mórnéval a Grégoire-körték királyának neveztek el; a Sebastopol nevű pedig, más évben kitűnő, teljesen megbukott.

A Grégoire-féle körték előnye az is, hogy nagy része elő, és késő téli. Maiglan versenyeznek a magonczo-

zók: ki tudjon közülök tökéletes vajoncot éppen nyár elejéig eltarthatót előállítani. Grégoire e részben szerencsésebb volt társainál. Május végeig eltartó vajonca csakis neki van a Senator Moseimanban. 1864-ben kora tavasszal éppen Jodoignéből nyert két példány közül nálam az egyik május végén, a másik június hó elején érett meg; tökéletes vajoncz. A de Jonghe által nyert Bezimay májusi magoncz néhány év óta terem nálunk is és pedig elég bőven; elállott múlt évben júliusig hiba nélkül, de meg sem lágylt, s eddig csakis compotnak volt használható.

Szándékosan hagytam a különben nyári, augustus hó végével érő Transylvaniát ezikkem végére. Vigan és gyorsan növekszik, s már 4-ik 5-ik évre meghozza termő rügyeit. De valamint a Transylvaniát, úgy minden magról mesterségesen termelt ujdonságot illetőleg egy körülmény tűnik fel, melyet figyelem nélkül hagyni nem lehet. A magonczozás rendszeréből kifolyólag az eleve gondosan kiválogatott magot neki való trágyával ellátott talajba vetik, sőt ha az első kísérlet csak féligmeddig sikerült, az új csemetékről nyert gyümölcs magvát másod, harmad ízben újból vetik, mindannyiszor elkészített jó földbe, míg csak kielégítő eredményhez jutottak, két, néha három évtized után. A kövér földből kikerült, elkényesztetett, ennél fogva válogatott és követelő nemes ujdonságot, nézetem szerint még ha oltás által szaporítottuk is, soká kell kényesztetni, míg idegen viszonyok s befolyásokkal szemben önálló egyénekké erősödven, a visszaeséstől többé tartani nem lehet.

Ezen figyelmeztetést megtenni azért tartottam szükségesnek, mert bár mindenütt, a hol német, vagy francia tárlatokon bírálat alá vették a Transylvaniát, a Diel műszavával élve, „allerersten Ranges“ kitűnő osztályzatot nyert, de a múlt évben két kertben két fáról izelt Transylvania csakis simplex első sorozatot kaphatott. Oka, előttem legalább először a múlt évi mostoha időjárásban keresendő, másodsor okozta a termő talaj vízenyössége, soványsága, sőt az expositionak is nem helyes megválasztása, és végre azon körülmény, mely szerint igen természetes okokból kimagyarázhatólag fiatal fának éppen mint a fiatal szőlőtökének első gyümölcsei nem életrevalók, s nem is szoktak bírálat alá vétetni.

Tehát okszerű elbánás, gondos ápolás alatt s bő táppal tartsuk a magról nyert válfajokat, míg megszoknak égaljhoz, talajhoz, s más természeti viszonyokhoz; és ne csökkentse egy rossz év tapasztalása valamely fajhoz kötött reményeinket. Mig egy jobb év jobbat hozna: tartsa fenn hitünket a Grégoire név; addig pedig viruljon és éljen a Transylvania! Nagy Ferencz.

T Á R S A L G Ó.

Erdélyi gazdasági egyesület.

III.

Választmányi ülés jan. 2-án 1871.

1) A földmivelés ipar- és kereskedelmi minisztérium azon czélból, hogy a gazdaközönség a jelesebb gözeke-rend-

szerekkel megismerkedjék, egyszersmind szükségesnek látván, főleg az alföldi gazdák érdekében, az öntözésre, és lecsapolásra szolgáló újabb vizszivattyu gépeket megismertetni, — mind két célra tetemesen állam segélyt utalványozván, — a Külső-Szolnokmegyei gazdasági egyesület közvetítése mellett, ugyanezen egyesület által gözeke és szivattyu versenyt is ren-

deztetett. Ezen verseny eredményéről készült jegyzőkönyveit a k. szolnoki gazd. egyletnek múlt évi 20,704. sz. alatti átiratában egyletünknek tudomásul s esetleg használat végett megküldi. — Választmány köszönettel fogadja, s mind két versenyről közölt jelentést átteszi az „Erdélyi Gazda“ szerkesztőségéhez, hogy azokat a lap terjedelméhez mért kivonatban közzé tegye.

2) A földmivelési i. és k. minisztérium múlt évi 26,726 sz. alatt felhívja egyletünket, kimerítő jelentést tenni arról: mennyiben valók a minisztérium eleibe jutott azon panaszok, hogy a községek jó tenyészvikákban érezhető szükségét szenvednek? s azon esetben, hogyha működési területén a panasz alapos lenne közölje abbéli nézetét is: mennyiben tartja a községi bikák rendszerét a czélnak megfelelőnek, s ha e rendszer czélszerűtlen: mikép kellene a bajon segíteni? — átadatik vélemény-adás végett a földmivelési s állattenyésztési szakosztálynak.

3) A földmivelési i. és k. miniszter nevében múlt évi 25,743. sz. alatt értesítettik az egylet, hogy a pár éven át kapott segítyt jövőre is hajlandó megadni. A segítyezési összeg nagyságát s folyóvá tételét azonban a szakminisztérium részére kiszakasztandó költségvetésnek a törvényhozás által leendő végleges megalapításáról teszi függővé. — Köszönettel fogadtatott.

4) Lukácsi Sándor vándor tanár múlt évi oct—nov. havában erdélyi kör útjában való működéséről a szakminisztérium elébe terjesztett emlékiratának egy példányát megküldi. — Méltánylólág vétetik tudásul.

5) Olvastatik a kertészeti szakosztály jelentése, melybe előadja, hogy a kormány által, a befásítás s gyümölcstenyésztés érdekében kinevezett, s buzgón működő vándor tanár Lukácsi Sándor ur, Kolozsvárt is meglátogatván, ezen alkalmat felkivánta használni arra, hogy a szakosztály tagjaiból és számos ügykedvelő szakférfiakból egybehívott értekezleten tanácskozás tárgyává tegye a naponta nagyobb fontosságban megjelenő befásítás, s örvendetes lendülete mellett is az ország nagyobb részében gondos kezekre, s ápolásra váró gyümölcsipar kérdéseit. A tanácskozások következtetésében történt megállapodások szerint, mind két, egyenlő fontossággal bíró czélt megközelíthetőnek véli szakosztály az által:

a) Ha azoknak, kik a néppel legközelebbi érintkezésben állanak, u. m. a papoknak, alsóbb és felsőbb népiskolák tanítóinak alkalom nyittatik arra, hogy a gyümölcs s a szélesebb értelemben vett fatenyésztésben magoknak alapos ismereteket szerezhessenek. Ezen czél pedig csakis az által volna elérhető, ha ott, a hol papi seminariák, tanító képezdek léteznek, vagy fognak felállítani, a befásítás, s gyümölcsezés kötelezett tantárggyá fogna tételni az illető minisztérium hatásos buzdítása és rendelkezései következtében.

b) Addig is, míg ez idő folytán megtörténhetik, felkérendő lenne a cultus-ministerium, hogy a földmivelési ministeriummal egyetértve, állami költségen csak oly egyéneket küldjön ki jó hírű külföldi intézetekbe, a kik a kelendő nyelvismeret mellett valamely gazdaságban gyakornokoskodtak, vagy valamely honi gazd. tanintézetet jó sikerrel egészen végeztek, kiknek egyszersmind útasításul volna a-

dandó, hogy a kertészet más ágaira, a méhészetre, s a kisebb birtokokon alkalmazandó iparágakra is terjeszszék ki figyelmöket.

c) Miután a megyék felügyelete alatt az absolut kormányok idejében elrendelt községi gyümölcsiskolák nagyobb része vagy csak névleg, papiron jött létre, vagy jelenleg elhanyagolva s igen gyakran más czélra fordítva találtatnak, szükségesnek látszik, mind a gyümölcsipar, mind a befásítás érdekében, hogy akár állami, akár a megyék költségén állittassanak fel felelősség, de illő díjazás mellett is oly működő közegek, kik útasítás, buzdítás, rábeszélés útján hassanak a népre, s a néptanítókkal, papokkal egyetértőleg működjenek mind két iparág emelésére, terjesztésére.

A választmány feliratokat határoz a földmiv. ministeriumhoz, azon kéréssel: méltóztassék oda működni, hogy a fa- s főleg a gyümölcstenyésztés, mindazon tanintézetekben, melyeknek feladata a népnek bármely névvel nevezhető tanítókat szolgáltatni, a rendes tantárgyak közé soroztassék. A fensőbb népiskolákban gazdászati ismeretek tanítására alkalmazandó tanítók gyanánt jövőre csak kellő nyelvismerettel s előképzettséggel bíró egyének küldessenek külföldi tanintézetekbe ismereteik bővítése végett, minthogy a múlt évben erre a szakra — úgy látszik pályázók hiánya miatt — nem eléggé képzett és alkalmas ifjak is jelöltettek ki. Végre hogy megyénként felügyelők állittassanak községi faiskolák berendezését, fentartását, s általában a gyümölcsipar és fatenyésztés fejlesztését eszközölni.

A szakosztály által szóba hozott befásítás kérdése nálunk Erdélyben inkább csak kellő erdővel em neve alatt jöhetvén szóba, tüzetes megvitatás végett a választmány a közelebről szervezendő erdészeti szakosztályhoz útasítja.

6. Gyárfás Sámuel — értésére esvén, hogy a ministerium jutalmazások által kívánja azokat serkenteni, kik magokat a gyümölcsipar teréa érdemesítették, kéri a választmányt, hogy ajánlatával — nézete szerint megérdemelt megjutalmaztatását kieszközölni méltóztasson.

Tekintve, hogy Gyárfás Sámuel sepsi-szentgyörgyi tanító a Háromszéken alakulandó gazdasági egylet részére adományozott s egyletünk felügyelete alá helyezett helyiséget maga költségén állította, tartja fenn.

Tekintve, hogy ezen helyiségen több mint 10 ezer fát tenyészített, sőt az idén 8 $\frac{1}{2}$ lat selyemtojásból keltett hernyót saját termésén nevelt fel.

Tekintve, hogy az évenként a választmány előtt bemutatott jelentései a választmány megalapításával találkozottak.

Választmány a kérvényező megjutalmaztatása végett indokolt felterjesztést tenni a ministeriumhoz czénnel elhatározta. Egyszersmind tudtára lévén egyletünknek, hogy a múlt év végén, a hatóságok útján gyűjtött s jutalomra felajánlott fa- és gyümölcstenyésztők névsorából — szakértelem és kellő utánjárás hiánya miatt — több vidékről hiányos felterjesztés történt, hasonlólag külön feliratban fog felkérni az illető minisztérium, hogy megújuló alkalmakkor a többoldalú és teljesebb tájékozhatás végett a hatóságokon kívül, a gazdasági egyletekhez is felszólítást intézni méltóztassék. (Folytatjuk.)

Nagy Ferencz,
h. titkár.

Pályázatok az orsz. m. ipar-egylet díszérmeire.

I.

Egy hazai iparos alapítványa folytán az országos magyar ipar-egylet ez idén is, mint 1869- és 1870-ben, ezüst díszérmekeket fog kiadni oly iparosoknak, „kik üzletüket korszerű berendezés és okszerű ügyvitel által oly álláspontra emelték, miszerint hasonló külföldi üzletekkel a versenyt kiállhatják.

E célra ezennel pályázat nyitattik.

A pályázni kívánók kellőleg felszerelt irataikat bezárólag 1871. évi febr. hó 15-ikéig adhatják be az orsz. m. ipar-egylet igazgatóságához (Pest, országút 7. szám); későbbben beadott pályázatok tekintetbe nem vétethetnek.

A pályázat eredménye az egyesület „Anyagi Érdekeink“ és „Industrie-Zeitung für Ungarn“ című közlönyeiben, valamint a hazai nagyobb lapokban fog közzététetni.

II.

Az orsz. magyar ipar-egylet azon meggyőződésben levén, hogy az ipar előmenetelének egyik főtényezőjét a szorgalmas, ügyes, pontos és lelkiismeretes munkások képezik: elhatározta, hogy a munkások szorgalmának, kintartásának és előre törekvésének fokozása végett jutalmazó elismerésben kívánja részesíteni azon munkásokat, nevezetesen gyári szakvezetőket, kézműves-segédeket és kiválóbb gyármunkásokat, kik hosszabb ideig egy munkaadónál dolgozván, szorgalmas és buzgó magukvisellete által vagy szakukban kifejtett elismerésre méltó jelességük által, vagy a közvetlen felügyeletük alatt levő munkásoknak vagy tanulóknak okszerű vezetése vagy oktatása által, a hazai ipar körül érdemeket szereztek.

Az ezen tulajdonságokat kimutató munkások ezüst díszéremmel jutalmaztatnak, melyen a jutalmazotton kívül azon munkaadó vagy ipartelep is meg lesz nevezve, kinél vagy melyben ez érdemeket szerezték; egyszersmind pedig számukra okmány fog kiadatni a jutalmazás okainak felsorolásával.

A pályázni kívánók munkaadójuk bizonyítványával ellátott beadványaikat 1871. évi február 15-ikéig nyújthatják be az országos magyar ipar-egylet igazgatóságához (Pest, országút 7. szám). Vidéki pályázóknál a munkaadó bizonyítványának a helyi hatóság által hitelesítve kell lenni.

A pályázat eredménye az ipar-egylet „Anyagi Érdekeink“ és „Industrie-Zeitung für Ungarn“ című közlönyeiben, valamint a hazai nagyobb lapokban fog közzététetni.

Felkéretnek a gyárosok, ipartestületi előljárók és általában mindennemű iparos munkaadók, hogy munkásaikat e pályázatra figyelmeztessék.

Pest, 1871. évi jan. 1-én.

Az orsz. ipar-egylet igazgatósága.

Gyümölcsizelés nov. 22, 24, 27-én 1870.

VII.

Veres Ferencztől
almák:

Névtelen, (Americán non pareille néven jött, de nem az) alapszíne sárga, gyenge vörhenyes csikokkal, közepes nagy és szép gyümölcs, jó leves és elég zamatos, csak a czukor hiányzik, II. asztali.

Lacdington monstrous, nagy, zöld, vad utóíze van, nem méltó termesztetni.

Szacsvai tafota, (egybehasonlítva a Horváth M. és a gazd. egyletével) kised [alma, halvány-sárga, húsa finom omló és leves, II. aszt., érdemes termesztetni. A Veresé egyletnek látszott a Zartschalige reinettel.

Reinette de Nain, közepes nagy, szalma-sárga, leves és porhanyó, de igen savanyu.

Oberdieck reinette, (Lucastól küldetett) kised, húsa kemény, savanyu, semmi kellemes zamata nincs; nem méltó termesztetni.

Reinette Lagrange, kised, halvány-sárga, húsa czukros, zamata kevés, III. oszt.

Reinette de Hongrie, kised, sárgás, húsa száraz, zamata kevés, nagyon el volt fonyadva.

Glanz reinette, Masánszky-fajnak látszik, színe zöldes-sárga, húsa taplós, száraz, nem méltó a termesztésre.

Carmelita reinette, közepes nagy, élénk-piros, húsa omló s elég leves, de savanyu és zamatnélküli; különben termékeny s más évben jobb volt, III. aszt.

Saint Barbe, sötét-piros, málna színű, húsa jó, porhanyó és zamatos, de nem leves.

Reinette à feuille d'aucuba, gyönyörű kis alma-ujdonság, húsa közepes leves, zamata nincs, de van kellemetlen mellékíze.

Yerseyi aranka, halvány-sárga, gyenge piros csikokkal, leves és czukros, de zamata nincs, III. oszt.

Reinette de Cuzi, közepes nagy, halvány-sárga, szára körül piros, húsa száraz, érezhető kellemes ízzel, elég czukros, II. asztali, ajánlatik!

Belle de Harcourt, közepesnél nagyobb, szép halvány-sárga, gyenge piros csikokkal vonalozva, zamata, czukrossága nincs, nem termesztetni való.

De Jonghe rózsalmája, közepesnél kisebb, gyönyörű élénk-piros festéssel, húsa roppanó, levedése, zamata közepes, II. asztali.

Reinette de Vignes, igen kicsiny, szép alma, de nem volt megérve.

Ismertelen, szennyes-zöld, száránál piros, most nagyon keveset ér, mivel nincs is teljesen megérve.

Gäsdonker gold reinette, húsa roppanó, zamata feltünő, fája nagy és igen sokat terem, utak mellé mezőkre különösen ajánlatos, II. gazd., III. asztali.

Forfar peppin, zöldes-sárga, közepes nagy, színe szennyes-sárga, húsa nem kemény, de kelleténél több savanyu, II. gazd.

Reinette de Gerre, kised sárgás, húsa roppanó, s elég leves, II. gazd.

Körtvék:

Névtelen, leves, de nincs zamata, át kell oltani.

Jean Baptiste van Mons, szép nagy, de vadézetes íze miatt minden bírálaton alól áll.

Passe Colmár, nem olvadékony, ecet savanykás ízű volt.

Gr. Haller Ferencztől:

Rózsaszínű Cousinot, nagy és szép gyümölcs, sárga alapszínnel s rajta gyönges piros csikokkal, magháza nagy, húsa omladékony, de zamata s levedése nem lévén, nem ajánlatik.

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 2-dik számához.

Kugel-Apfel, setét-zöld, omladékony, porhanyó húsu, zamatja, levedése ennek sincs s így nem ajánlható.

Téli paradicsom alma, nagy és szép külsője, leves, de zamatja nincs, aszalásra jó, II. gazd.

Calville St. Anna, kisdéd, zöldes-sárga, nem leves, nem volt ugyan jól megérve, de nem is ígér sokat, III. gazd.

Agát alma, neve hibás, mert ez piros stettini, kisdéd, sötét-piros, húsa száraz, és nem zamatos, sokat terem és fája tartós, II. gazd.

Franczia hercegnő, közepes nagy, széles piros csikokkal vonalozva, húsa kemény savanykás, de zamatja nincs. Egy a jeges vagy magyar tányérral, II. gazd.

Goldzeu-Apfel, közepesnél nagyobb, halvány-sárga, napos oldalán halvány pirossággal; húsa roppanó, de nem elég leves, sőt túl-savanyu az eddig ízelt haszonműeknél jóval alább áll, III. gazd.

Zöld Rambuour, haszontalan, nem jó.

Angol fehér alma, szennyes-sárga, közepes nagy, íze kellemetlen, nem termesztésre méltó.

Bréda reinette, elnevezése nem helyes, mert caseli reinette, színe szennyes-sárga, rozsdás pettyekkel, húsa roppanó, száraz, túl-savanyu, nem kell termesztetni.

Zöld király alma, közepesnél nagyobb, egyik oldalán gyenge pirral, vad savanyu.

Early Harvest, közepes nagy, szennyes-sárga, még nincs ugyan elkészülve, de még is jó gyümölcsnek látszik.

Casseli nagy reinette, sárga színű, közepes nagysága, húsa nagyon kemény és fanyar, nem ér semmit az idén.

Belle fleur de Brabant, nagyon kicsiny, piros színű, húsa kevéssé leves és savanyu, semmi jó zamatja nincs, nem ajánltatik.

Fchér masánszky, porhanyó, de zamatja és czukorsága nincs, közepes nagy, külsője szép szalmaszin-sárga; az idén keveset ér.

Sárga czukor reinette, színe tiszta zöld, húsa nem leves és zamatos, III. gazd.

Jansen von Welten, jó közepes nagy, sötét-piros, a rózsalmák közül való, húsa omló és leves, kellemes eperizzel, piacos, II. gazd. ajánltatik.

Kopf-Apfel, (Weiss Miklós) igen nagy, szennyes-sárga, tökéletesen répa ízű, roszt.

Leder-Apfel, (Wenrich) savanyu, haszontalan magonc.

Névtelen, (25 sz. Weiss Miklóstól) kisdéd, egészen piros, húsa száraz, kásás, zamatja semmi, nem termesztési való.

Névtelen, (27 sz. Friesdörfer J.-től) egészen zöld, nem jó.

Tisza Lászlótól:

almák:

Reinette grand mére, közepes nagy, szennyes-sárga, apró pettyekkel, egy kissé czukros és leves, de zamatja nincs, III. aszt.

Weiber Reinette, nagysága közepes, színe sárga, napos oldalán piros, íze feltűnő zamatos, levedése, czukorossága közepes, sokat terem, s gyümölcsét nem hullatja, I. gazd. II. asztali; ajánltatik!

Reinette de Bretagne, közepes nagyságú, alakja szegletes, színe halvány-sárga, leves és jó czukros, zamatja van, de utóíze kissé fanyar, III. asztali.

Reinette de Champagne, zöldes-sárga, egyfelől vörhenyes, leves, de kellemetlen savanyu, zamatja nincs, nem ajánltatik.

Reinette Prusse, közepes nagy, zöldes-sárga színnel, húsa szép fehér, de kellemetlen savanyu és zamatos nélküli, át kell oltani,

Rosenfarbiger Kurzstiel, külsője nagyon szép, húsa kissé roppanó, meglehetősen leves és kellemes zamatu, II. asztali, termesztésre méltó!

Reinette Scot's, kisdéd alma, szép külsője, piros csikokkal, zamatos, porhanyó és elég leves, II. asztali!

Peppin Parker's grauer, közepes nagy, húsa omló, egészen sajátságos utóizzal; elnevezése nem helyes, mert valószínű Ribston peppin, II. asztali!

Bőralma, színe kormos, közepes nagy, húsa porhanyó, száraz, de némileg zamatos, hamar fonyad, III. asztali.

Reinette Diep's, nagy alma, színe piros csikos, elnevezése hibás, húsa olvadékony, zamatja igen kevés, III. gazdasági.

Borsdorfer Zwiebel-Apfel, színe szép sárga, napos oldalán élénk piros, piacos gyümölcs, húsa roppanó, de levedése és zamatja kevés, II. gazd.

Reinette späte gelbe, kisdéd alma, meglehetősen olvadékony, de zamatja kevés, termékeny, III. asztali.

Parmain Hughes, kisdéd sárga, leves, túl-savanyu, III. gazd., nem érdemes termesztetni.

Peppin Loisel és Herrnhauseni német peppin, nagyságuk közepes, színök sárga és pettyes, húsok olvadékony, leves, czukros, fájuk szép és termékeny, II. aszt.

(Folytatjuk.)

Levelezés.

Tordamegye bizottsági gyűlése, 1870 végén. *)

Közgazdaszatunk a múlt bizottmányi ülésen tett jelentésemhez képest közepes eredményt mutat fel, és hogy nagy gabona bőség nem létezik, tanusítják az emelkedett gabonaárak, melyek jelenleg piacainkon léteznek; azonban nem tehetem, hogy a törökbuza, e legfontosabb gazdasági ciklünk hiányára a tisztelt bizottmány figyelmét fel nem hívjam, és ne jelezzem azon beállható szomorú jövődőt, mely különösen népünk havasi lakosságát fenyegeti. És itt ki kell egyszermind jelentenem, hogy bár mely beállható és ez évben valószínűleg beállandó gabona-szükség, népünk eléggé nem hibáztatható indolentiájának következménye, mely a jelennel kibékülve, a jövőről soha se gondoskodik; egy jócska termés után a nagyobb birtokok szántói parlagban hevernek, a munkás kezek hiánya miatt, és a munkás osztályra annyira előnyös részben való mivelés elhanyagolásának aggasztó következménye minden terméketlenebb évben azonnal előáll.

A tisztelt bizottmánynak az 1868-ik évben kölcsön-magtárak felállítására tett intézkedései, a nép részvétlensége folytán, süketelenekek maradtak, és itt helyén táru fel keblünknek

*) Főbirói jelentés.

azon óhajta: bárha népünk nevelése, mely a közjólétre akkora befolyással lenne, ne maradna továbbra is irott malaszt!

Idei bortermésünk mult jelentésem szerint, minőségre nézve a gyengék közé tartozik, és ára mégis tisztességes; jele annak, hogy hazánk a bortermelésre hivatta van, mert midőn a mult 1866-ik évtől az idénig — tehát négy éven keresztül jó termés mellett — az idej általában véve alig 10 próbás mustnak is nagy kelete és jó ára van, ez a borfogyasztásnak legbizonyosabb jele gyanánt tekinthető, és így érdemes annak a legnagyobb igyekezettel való felkarolása.

A sok őszi esőzés miatt némileg megkésett vetések bevégezését a novemberi jó időjárás elősegítette s daczára a legrosszabb és rendetlenebb őszi időjárásnak, az őszi vetések mégis kielégítőnek mondhatók.

— Közlekedési ügyünk az év végével következő eredményt mutat fel, megyénk alsókerületében:

a.) A torda-offenbánya-lupsai 6 és $\frac{1}{2}$ mértföld hosszúságú útvonal, ez évben egész hosszában megkavicsoltatott és megrongált vizparti oldalfalai kijavítottak, melyek az Aranyos-vize által folytonosan ostromoltatva, folytonos felügyeletet és javítást igényelnek; az Aranyosfolyó erősebb támadási pontjai megerősítésére 4 csonka gát állítottatott, melyekhez hasonló, tekintettel az Aranyos rakonzátlan természetére, még több ponton is szükségeltetnek. Daczára a legrosszabb időjárásnak, a folytonosan magas vízállás és nagymérvű kifolyásnak, a közlekedés fenn nem akadott, habár egyes nehéz pontjai még vannak, mint például Ujfalu átellenében, melyet teljesen csak illő mélységű kőaljra fektetett kőfallal és földlevágással lehet az örökös omlástól megvédeni.

A pocságai hid elkészült és a forgalomnak már október havában átadott; a járavizi roskadozó hid kijavítottatott, s tartósan megerősített, az ugyanott lévő malomárki hid helyett pedig egy kemény kőhid lett építve, a várfalvi malomárok kisebb kőhidja is, még ez év folytán át fog a forgalomnak adni, és a nagyhidon fejl az aranyos-parti erdítések a jövő 1871-ik év tavaszán bevégeztenek.

b.) A borév-alsó-jára-kisbánya-szentlászlói útvonal Borévtől Járaig egészen megkavicsoltatott, oldal-fal-romlásai kijavítottak; az út Járától Kis-Bányáig 3000 öl hosszúságban tovább folytattatott, melynek földmunkája egészen és alapkavicsolása legnagyobb részben készen van; a Rigó pataka egy állandó nagy kőhiddal látottatott el, s a mellett, hogy még több apró hid szükségeltetik, a közlekedés Kis-Bányáig nyitva áll.

c.) A torda-hesdátvölgy-szentlászlói útvonal Torda város határszélétől a Muntya tetőig felülegesen kijavítottatott, és a szükségessé vált víz-átereszekkel még e tél folytán el fog láttatni; a Muntya tetejétől Magyar-Peterden át Pusztá-Szent-Királyig, a földmunka teljesen bevégeztenetett, Pusztá-Szent-Királytól a szilvási fogadóig a mult 1869-ik évben tett némileg hiányos földmunka kijavítottatott, s alapján megkavicsoltatott, valamint az ez évi új földmunka legnagyobb részben kavicsolás alatt áll.

Az egész két mértföldet tevő vonal a legszükségesebb 18 kisebb és 4 nagy hiddal látottatott el, melyek két legnagyobbikának kőmunkája készen van, de a faanyagot a Hesdát-völgyi birtokosok, báró Bornemisza János, báró Vesselényi Farkas és a hesdái közbirtokosok ingyen ugyan, de későre adván, az most áll faragás alatt, s csak pár hónap alatt fog a forgalomnak teljesen átadhatni.

d.) A M.-Décse, m.-cseszvei útrészlet, ez évben is lehetőleg kijavítottatott, azonban most is maradtak lényeges hibái, melyek ezen útrészletnek a vasúti közlekedés megnyitásával is netalán szükségesnek mutakkozó fenntartásával el fognak enyésztenni.

e.) A gerend-székelykereszturi útvonal sánczai kijavítottak, megkavicsoltatott és hidjai lehetőleg kiigazítottak.

f.) A m.-ludas-mező-tóháti útvonal Ludas és Tóhát közti még készitetlen földmunkája 3000 öl hosszúságban bevégeztenetett; a Szengyeli tó árján egy nagy hid, és 54 öl hosszú töltés elkészitett, valamint elkészült Mező-Tóhát felső végén 300 öl hosszúságban a tó parti levágás is; felállítottatott pedig ezen egész vonalon 10 állandó, és 8 vendég hid, s ha bár a kavicsolásra ezen útvonalnak lenne legnagyobb szüksége, e tekintetben sem ezen, sem a mult év folytán a közkiválatomnak elég nem tétethetett, minek oka a Maros- és Aranyos-folyók folytonos nagysága miatt a kavicsokhoz való nem juthatás, és az időjárás mostobaságában keresendő, a munkahátrálékok azonban számba vannak véve, s ezen hiány az első kedvező alkalommal helyre fog hozatni.

g.) A gyéres-mező-tóháti útvonalon, az örkei hegytetőtől Tóhát felé folytatólag 3600 öl hosszú új út földmunka készitett el, a régi kijavítottatott és részben megkavicsoltatott, s összesen 20 hiddal ellátottatott, a még szükségeltető 16 hid most van munkálat alatt, s még e tél folytán fel fog állittatni.

h.) A m.-lekence-m.-kapus-bándi útvonal a Radnóth vasúti indóház irányának megfelelő lekencei völgyön, ez évben kezdett épittetni, s földmunkája 6000 öl hosszúságban készen is van, ellátva 9 hiddal, hiányzik azonban a porumbáki nagy hid, mely miatt a vonal egy darabja használhatlanul hever, de előkészületei ennek is annyira meg vannak téve, hogy a jövő év tavaszán forgalomba jövend.

A községi útakról és hidakról általában azon szomorú jelentést tehetem, hogy azok mindenütt a jegelhanyagoltotabb állapotban léteznek, ha bár a tisztség ez évi november 5-én 3253 számok alatti rendeletével, egyéb rendőri ügyekkel e tárgyban is intézkedett.

A jövő évi út-terveket az illető alispán a t. bizottmányi ülés elébe fogja terjeszteni.

A felső kerületben.

i.) A régen-topliczai útvonalon Véts községe felső határszélétől, a gyergyói határszélég hordatott 4470 kavics halom; több szűkhelyein ezen útnak 332 kubik öl kő lövetett el, 1150 hosszúságban, $\frac{1}{2}$ öl magosságra emeltetett, sánczai kijavítottak és az egész vonal jó karban hozatott.

k.) A régen-örményesi vonalra hordatott 600 kavics halom, a hátrálék a Maros folytonos áradásban léte miatt nem hordathatott ki, de a tavasz beálltával ezen hiány helyre fog póttatni; a magyar-régeni járás 1600 gyalog napszám ereje a lövéri patak szabályozására lett fenntartva, de a melyet a folytonos esőzés és az ásatási vonalban levő törökűza földeknek késő leszedése miatt, az idén végrehajtani lehetetlen volt.

l.) A beresztelke-sárpataki vonal földmunkája bevégezve, sánczai kitakarítva és csekély rész hijjával megkavicsolva van; a vajda-szt.-iványi járás munka erejéből 1250 tenyeres napszám a Luczapataka körüli munkálatra van fenntartva.

m.) A régen-görgényi útvonalon, az ugynevezett sóútján, a földmunkálatok teljesen készen állanak; 1800 kavics halom

is hordatott, hogy azonban a kavicsbordás teljesen be nem végezhető, oka: a porondtelep 3—4 mértföldnyi távolsága és a folytonos kedvezőtlen időjárás, de tavaszig a porondozás is teljesen be fog végeztetni.

n.) A péterlaki völgy útja, földmunkája Oláh-Telekig készen van, de a kavicsalmok hordása itt is csak részben teljesíthető a már többször felhozott kavics távolság, és főként a mostoha időjárás miatt; azonban a hátralevő ki nem szolgáltatott munkaerővel, tavaszig ez is be fog végeztetni.

Ha az útmunka körüli mindkét alispánnak dícséretre méltó fáradozásait és igyekezetét siker nem koronázza is, de tekintettel az 1 év óta csaknem folytonosan szakadó esőzés által okozott akadályokra és megyénk területén létező 49 és $\frac{1}{2}$ mértföldet tevő útvonal terjedelmére, szorgalmuk elismerésére méltó.

Diód, 1871 új évkor.

A múlt évi, november végén megjelent 22-ik számban olvasható borbándi levélben tünődnek, hogy a méhet, méz hiányában, mivel teletessék ki. Én régi tapasztalásból írhatom: hogy a szilvaiz és sotalan sült csirkehús kielégítőleg pótolja a mézhiányt, a mennyiben ezzel étetve, a méhek éhség miatt el nem pusztulnak. Egy tányér szilvaizzal és egy csirkével 1 köpü méh egész télen át megéri, s mind a kétfélét egyszerre lehet bétenni; a húst úgy lecszik a méhek, hogy csak a csontja marad a csirkének.

Szörtsey Gergely.

A Rikán belől, január 1871.

Valóban csodálatos! mennyire nem bizik Erdélyben a tulajdonos a bérlőben és a bérlő a tulajdonosban; nem akarok példákat felhozni, de a tapasztalás igazat ad, mind kettőnek. A sok perlekedés, mind két részről már sokszor megtörtént károsodások, adnak elég okot a bizalmatlanságra: ez a legfőbb akadály a miért nincs Erdélyben bérbeadó birtok és nincs vállalkozó.

Magyarországon forradalom előtt kevés birtok volt bérbe adva a vállalkozó hiánya miatt. A robot megszűntével sok gazdatiszt kenyér nélkül maradván, ezek erejükhöz képest kisebb-nagyobb bérletet vállaltak. Fáradságos igyekezetük által oda jutottak, hogy ma ezek a legbecsületesebb, leghatalmasabb bérlők.

Midőn a tulajdonos látja, hogy ezek keze alatt gazdasága nem csak nem pusztul, sőt javul; midőn az eddig nem kapott jövedelmet pontosan kapja: nem csak fel nem mondja a bérletet, sőt már minden oldalról ismert bérlőivel a jó egyetértést fenntartani igyekezik. Ellenben a bérlő is látván, hogy igyekezete elismeretik s habár fáradsága után a tulajdonos birtokán boldogul, mindent elkövet a jó egyetértés fentartására.

Hogy állunk e tekintetben Erdélyben? Itt egy gabona ár felemelkedés, vagy csökkenés; a határon keresztül szaladt jég eső; egy rossz fedelű csűr; egy eselédház kidőlt oldala s más ily csekélységek miatt kész a felmondás egy vagy más részről. Hányszor nem történt meg az is, hogy egy üzérkedő látván, hogy egy bérlő a bérbe vett birtokon boldogul, többet ígér a már valamennyire rendbe hozott birtokért egy pár száz forinttal, s a mint a bérleti idő kitelik: a jó igyekezetű bérlőtől elvesszik, és a többet ígért, de a gazdasághoz éppen nem értő üzérkedőnek adják át.

Valójában sajnálatra méltó esetek! Ezeket így tudva, nem csodálom, ha nem akad vállalkozó és ha nincs bérbe adó birtok.

Ha már valaki komolyan elszánta magát a vállalkozásra annál inkább, ha már vett bérbe egy vagy más birtokot, azon legyen, hogy a tulajdonos már megnyert jó indulatát soká megtarthassa. Igyekeztek leginkább a maga jóllétéért, a bérbevett birtokot nemesak folytonos jó karban tartani, hanem annak termő erejét szaporítani. Csekélységek ne akadjan fenn, ilyenekért kárpótlást ne követeljen. Semmi sem idegeníti el a tulajdonost annyira, mint a csekélységek miatti kárpótlás követése.

F. J. („K. K.“)

Egyveleg.

* A k-monostori tanintézet tanárai által jelen től folytán tartott és tartandó érdekes „Georgikai felolvasás“-okat lapunk számára megnyertük. A már eddig közölt 1-sőt követni fogja Dr. Entz Gézáé a közlebbi számban; azután Mina Jánosnak azon felolvasására kerül sor, melyet jövő szombat, február 4-én „a juhlimlőnek eddig gyakorolt oltás módjáról“ fog tartani. Január 28-ikán Kertész tanár úr tartott számtani előadást: miként lehet a viszonyokat, egyenletek használata nélkül, úgynevezett egységi számitással (a viszonyokat egy törtszámmá csoportosítva) megoldani? előadását számos ügyesen kezelt gyakorlati példával világosítja.

* A felnőttek oktatása Kolozsvárt oly részvétre talált, mely tán az egyetlen Buda-Pest kivételével, hazánkban eddigelő példátlanul áll. Még 4 nappal ezelőtt csak 11-n voltak az előadásokra bejegyzve, a múlt vasárnap azonban az iparosok olvasó-egylete gyűlést tartott, s kimondá a testületi csatlakozást. Jan. 30-ikán a tankerületi felügyelő Pál Sándor urnál a tanításra ajánlott tanárok egybegyűlvén, öszvesen 7 tantárgy előadására, hetenkénti 2 órával, hétköznapokon estve 6—8-ig, vasárnap 10—12-ig eső órákat tüzték ki. Az eddig bejegyzett 65 hallgató közül 55 jelentkezett számtan és könyvvitel hallgatására, kiket czélszerűnek mutatkozott két csoportra osztani; a többi tantárgyak (természetan, vegytan, természetrajz, kertészet, nyelvtan, földrajz,) hallgatói 20—30 közt állanak.

* A nagyváradi-kolozsvári vasútvonalon az üzletiszakban felmerülhető bármilynemű akadályok gyorsabb elintéztetése tekintetéből — alólirt üzleti főnök, mint a magyar keleti vasút főigazgatóságának képviselője — alkalmat vesz magának a t. cz. közönséget figyelmessé tenni arra, hogy a fennebb kijelölt szolgálati szakra vonatkozó mindazon sérelmek, panaszok és óhajtasok stb. elintéztetésében, melyek az illető állomásfőnökök hatáskörét meghaladják — gyorsan és pontosan eljárni — főkötelességének ismeri. Az üzleti főnök: Grebey.

* A vasúti árpótlék februárban 20% lesz.

* A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara f. hó 23-án tartott közgyűlése tárgyaiból érdekesnek tartjuk kiemelni a következőket: A kamara egész nyomatékkal pártolandónak találta a budapesti kamara azon felterjesztését, a mely a vasútakhoz vezető útdarabok járható állapotba helyezését sürgeti. A mezőségi birtokosok és a Victoria társaság által is indítványozott posta-kiadóság állításaért Szt.-Mihálytelkén, felirást intéz a miniszteriumhoz. — Kamarai kultag Löcesy Sp. Lajos a

n.-enyedi és fejevári kereskedők és iparosok nevében szerkesztett előadása következtében a gyűlés elhatározta, hogy a Küllövölgy- és Maros-mente közt fenntartani szükséges közlekedés érdekében sürgetően kérelmezni fogja egy állandó hid építését a Maroson Tövis és Mihálczfalva tájkán. — Az országgyűlés előtt kérvényezni fogja az igazságügyminisztertől előterjesztett s az urbéri maradványok rendezéséről szóló törvényjavaslat azon záradékának elhagyását, a mely az ásvány-szén kiaknáztatását a földfelület birtokosának beleegyezésétől függeszti fel. E határozat a bányatörvényjavaslattal is merő ellentétben áll. — Kérvényezni fog a kamara a helybeli postaszemélyzet szaporítása mellett azon czélból, hogy a hivatali órák szaporíthatók s a küldemények gyorsabban kézbesíthetők lehessenek. — A bányatörvényjavaslat felett véleményserkesztésre egy bizottmány lön kinevezve.

* **H ü s é g s e b.** E hó 22-kén este egy monostori földész a közel erdőre ment, hogy galyt szedjen. Kutya is követte. A földészt késő estig várta felesége és gyermeke, de hiában; már keresésére akartak indulni. Másnapra hajnalban észrevették, hogy a kutya vakarja a pitvar ajtaját és sajátságos, szokatlan hangon vonit. Örömmel ment ki az asszony, azt hívén, férje is hazaérkezett, de csalatkozott. Az eb folyvást vonított, néhány lépést ment az erdő felé, s megint vissza. Szomorun, nyughatatlanul ugrált az asszony körül, elannyira, hogy az egyszerű pórnő is észrevette, hogy férjének valami baja történt az erdőben s az eb a hírmondó. Felöltözött s az erdő felé indult. Az eb mindenütt elől ment. Csakhamar rá is akadt férjére, ki egy fa tövében félig megfagyva feküdt. A pálinka kábitá el, azonban sikerült életre hozni.

* **A m a r i a v é s z** Hunyadmegyében teljesen megszűnt.

* **A k i l e n c z e d i k t á v i r á s z a t i t a n f o l y a m** Pesten febr. 20-án fog megnyilni. Felvétetnek legalább 6 gym. vagy reáosztályt végzett 18—30 éves, magyarul és németül tudó ifjak; a felvételi folyamodványokat febr. 8-ikáig a földmiv. ipar és keresk. minisztérium IV. távirda osztályához Pesten, kell beadni.

Időjárás.

Január hó második felében borult, ködös és enyhe idő járt. 16, 17 és 18-án dél-keleti széllel borult, ködös idő, a hőmérő a fagyponat alatt másfél fokot jelzett. 19-én reggel borult, délelőtt felderült szép napfényvel és 4 R. foknyi meleggel, estve derült. 20-án borult, dél-keleti szél lengése mellett: 3 foknyi meleg idő, reggel és délután kevés eső esett. 21-én reggel köd képződött, mely déltájban felszállván borult időt okozott. 22-én reggel és délben borult, délután nagy havazás állott be, estve azonban tisztán kiderült, mire 23-án reggel derült idővel a higany a hőmérőben a fagyponat alá: 8 és $\frac{6}{10}$ R. fokra csökkent, délután valamint estve dél-keleti széllel újra sűrű köd képződött. 24-én reggel nyugoti széllel borongó: $5\frac{7}{10}$ foknyi hideg, déltajt és estve borult. 25-én borult, estvére kelve dél-keleti széllel kevés eső esett. 26-án egész nap a láthatáron sűrű köd terült el, mely éjjel felszállván 27-én reggel esőre változott, délben borult, estve dél-keleti széllel esni kezdett, de a lég éjjel jobban meghűlvén havazásra változott. 28-án borult, dél-keleti széllel nagy havazás. 29-én reggel és délben délkeleti széllel borult, kevés havazással, estve éjszaknyugati széllel derülni kezdett, mire a higany a hőmérő-

ben a fagyponat alá: 3 és $\frac{1}{2}$ fokra csökkent, 30-án egész nap derült, reggel: 10 és fél, délben 5, estve ismét: 10 foknyi hideg. 31-én derült, reggel: 11 és $\frac{4}{10}$ foknyi hideg.

A légsulymérő állása 0 fok hőmérsékletre szállítva s kijavítva e hó második felében 16—21-ig csökkent: 324.47—319.86 pár. von. 21—24-ig gyorsan emelkedett: 326.81 pár. von. 24-től 28-ig ismét csökkent: 322.55 pár. von. 31-kén 329.33 pár. von. áll.

Az egész hó lefolytában derült nap volt: 4; borongó: 10; borult: 17. Az összes csapadék: 8 pár. von. magosságot ért.

A túrlalgó szél a dél-keleti volt.

Piaczi árak.

Kolozsvárt, 1871 január 30-iki hetivásár árai. A megelőző két hét lucskos, havas időjárása miatt az utak mindenfelé felfakadva, mára viradólag kitisztult, kemény fagygyal. Piaczi árak nagy vékával, a jobb minőségű gabonából: tisztabuza 3 frt; elegybuza 2 ft 30; rozs 1 ft 80; törökbuza 1 ft 90; zab 1 ft 12; árpa 1 ft 20; pityóka 90 kr—1 ft; hagyma koszoruja 20 kr; lúd darabja 1 ft 20; pujka 3 ft; rőcze 1 ft; csirke 45 kr.

Maros-Vásárhelyt 1871 január 17-dik és megelőző napjain tartott országos Antal-napi vásár most is miként máskor, gyengén ütött ki. Három napi baromvásár alatt eladási czédula kiadatott 1314 darab. Piaczi árak voltak, kis vékával: Tisztabuza, ma nem volt sok, 2 frt; tavaszi gyengébb fajta 1 frt 60 kr; elegy- vagy kétszeres több volt 1 frt 40 kr; rozs szállott 1 frt 30 kr; ó törökbuza, 1869-beli termés 1 frt 50 kr; 1870-dik évi termés szebb fajta 1 frt 25 kr; gyenge-törökbuza 95 kr; zab áraban kevés a változás 70 kr; árpa, ma nem sok 1 frt; alakornak nem vagyunk szükiben 45 kr; szemes paszuj, legszebb 1 frt 5 kr; kendermag 90 kr; egy pár legdrágább ökör 500 frt; hizott vágni való ökör párja 300 frt; sovány ökör használatra 170 frt; egy székely gyártmányu fakó szekér 6 frt; egy lombos, székely gyártmányu pokrócz 11 frt; egy kötés sárkányi len páczolatlan 70 kr; egy font marhahús 18 kr; egy font sertéshús 20 kr; egy font haresa 50 kr; egy nyul, bőrostól 60 kr; két tojás 5 kr; egy szekér széna 15 frt; egy véka alma 1 frt; egy koszoru hagyma 20 kr; egy öl száraz vámfa 26 frt. Szöllősy Sámuel.

Nyiltposta.

5) T. munkatársainktól elmézet kérünk; tárgyhalmaz miatt több kiszedett cikkek vár közlésre.

A kiadó-hivatal tudatja, hogy az 1870 február utolsó napján megjelent 4-dik számot, melynek csomagja nála eltévedt, azoktól, kik nélkülözhetik visszaváltja, njabb megrendelőink számára. T. Veluska úr is Bábólnán, ki a múlt évi 4. számot kérte, sziveskedjék ezt tudomásul venni.

TARTALOM: A vasútak befolyása a gazdaság fejlődésére. — Észmeesere a gyümölestárlatokról. — Transylvania-körtve és Grégoire. — Társalgó: Választ. ülés jan. 2. — Pályázatok az orsz. ipar-egylet diszörmeire. — Gyümölciszlelés, VII — Levelezés. — Egyveleg. — Időjárás. — Piaczi árak. — Nyilt posta.

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.